



Oplegvel

**Archeologische Opgraving
Irenestraat te Deurne**

projectnummer 433460
concept revisie 00
31 juli 2018

Oplegvel			
Locatie	Irenestraat te Deurne, archeologische opgraving		
Projectnaam	Oplegvel behorend bij het Programma van Eisen van het proefsleuvenonderzoek		
Plaats binnen archeologisch proces			
☐ IVO – Proefsleuven (IVO-P) ☐ variant Archeologische begeleiding			
☒ Opgraven ☐ variant Archeologische begeleiding			
Opsteller(s)	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur	Jori Colijn Antea Group Beneluxweg 125 / Postbus 40 Oosterhout 06 29 02 26 32 jori.colijn@anteagroup.com	31-7-2018	
Senior KNA-archeoloog (controle/goedkeuring)	Hans Koopmanschap Antea Group Beneluxweg 125 / Postbus 40 Oosterhout 06 22 46 08 05 hans.koopmanschap@anteagroup.com	31-7-2018	
Opdrachtgever	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	Bots Bouwgroep BV Dragonder 39 5555 XZ Valkenswaard		
Goedkeuring bevoegde overheid	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
☒ Gemeente	Gemeente Deurne Markt 1 5751 BE Deurne		
☐ Provincie			
☐ Rijk	<i>Adviseur bevoegde overheid</i> Ria Berkvens Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 088-3690638 R.Berkvens@odzob.nl		
Kennisgeving depothouder (/eigenaar vondsten)	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	Provincie Noord-Brabant Brabantlaan 1 5200 MC 's-Hertogenbosch		

1 Aanleiding en motivering onderzoek

1.1 Aanleiding en motivering

Aan de Irenestraat in Deurne, direct ten zuiden en oosten van het kerkgebouw en bijbehorende begraafplaats, worden vijftien nieuwbouwwoningen gerealiseerd.

Het plangebied is op dit moment deels in gebruik als grasveld en deels als volkstuin. De voorgenomen herinrichting van het perceel zal bodemverstorende werkzaamheden met zich meebrengen. Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek volgt op een eerder in uw opdracht uitgevoerd archeologisch bureau- en booronderzoek.

Eerste bevindingen proefsleuven

In opdracht van Bots Bouwgroep heeft Antea Group op 12 en 13 juni 2018 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied. Daarbij zijn feitelijk twee vindplaatsen aangetroffen. De eerste vindplaats betreft enkele nieuwe tijdse sporen langs de Irenestraat aan de zuidzijde van het gebied. Het betreft hier diverse losse sporen zonder dat er een duidelijk gebouw of indeling van een erf kan worden herkend.

In de rapportage van het gecombineerde proefsleuvenonderzoek en opgraving zullen de sporen nader uitgewerkt worden, maar voorzien wordt dat deze vindplaats niet als behoudenswaardig wordt aangemerkt.

Vindplaats 2 zal in dezelfde uitwerking wel als behoudenswaardig worden aangemerkt en bestaat uit een (deel van een) crematiegrafveld met als datering voorlopig late ijzertijd en vroeg Romeinse tijd. Er zijn resten aangetroffen van twee crematiebegravingen ieder, in een eigen aardewerken container waarvan beide en bloc zijn gelicht. Na de uitpreparatie zal het vaatwerk van de container meer specifiek gedateerd kunnen worden. De eerste begraving bestaat uit een lage cilinder (mogelijk een lage schaal) van handgevormd aardewerk die opmerkelijk dun is uitgevoerd. Op basis van de veldwaarneming is deze container mogelijk compleet bewaard. De tweede crematiebegraving betreft een hogere cilinder die zeer waarschijnlijk aan de bovenzijde reeds voor 2/3 deel is afgetopt. Op basis van de veldwaarneming wordt verondersteld dat hier noch de container noch de crematiebijzetting meer compleet aanwezig zijn.

De begravingen op vindplaats 2 zijn waarschijnlijk alleen de diepste resten van de oorspronkelijke funeraire elementen. Tijdens het veldwerk is gezocht naar resten van de oorspronkelijke grafheuvel en een mogelijke kringgreppel of andere elementen. In het onderzochte deel van het plangebied werden deze niet aangetroffen. Niet uitgesloten kan worden dat het losse bijzettingen zijn geweest zonder duidelijke herkenningpunten aan het maaiveld.

Doorstart naar opgraving

Op basis van de resultaten van het veldwerk adviseert Antea Group een doorstart naar een opgraving te maken voor een beredeneerd deel van het plangebied. Op basis van de in de proefsleuven- en de aanvullende m2 waargenomen sporen adviseren we de doorstart te beperken tot de in de kaartbijlage aangegeven centrale zone van. Indien er in dit gebied geen verdere begravingen worden aangetroffen stellen we voor de zone ten noorden en ten zuiden van het centrale vlak niet open gegraven. Daarna zijn er twee mogelijkheden die in overleg met de opdrachtgever en de adviseur van de bevoegde overheid verkend moeten worden:

- 1) De kern van het grafveld ligt niet binnen het voorliggende plangebied van Bots Bouwgroep maar moet daarbuiten liggen. In dat geval heeft het onderzoek een randzone of in ieder geval een minder intensief benut deel van een groter grafveld

opgeleverd. Bij de geconstateerde leegte van het centrale deel worden het noordelijk en zuidelijk deel niet opgegraven;

- 2) Er worden nieuwe begravingen aangetroffen binnen dit vlak. Dan worden ook het noordelijk en zuidelijk deel (zie kaartbijlage) open gelegd waarmee vindplaats 2 als benoemd op basis van de proefsleuven volledig is onderzocht en ex situ is behouden. Dit moet worden besproken binnen het geheel van opdrachtgever, diens archeologisch uitvoerder en de bevoegde overheid en diens adviseur, ODZOB.

2 Archeologische verwachting

2.1 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)

Er is binnen het gebied een behoudenswaardige vindplaats aangetroffen. Het betreft een tweetal crematiegraven, waarvan de verdere context nog niet duidelijk is. Er zijn geen grafstructuren aangetroffen anders dan de ingraving van de grafcontainer. Beide bijzettingen waren zonder bijgiften tenzij de bijgiften onderdeel zijn van de inhoud van de beide grafcontainers. Het is op dit moment niet duidelijk hoever de vindplaats zich in noordelijke en zuidelijke richting uitstrekt vanuit het centrale deel. Wel kan verondersteld worden dat bij de opgraving de begrenzing van het plangebied per definitie de noordelijke begrenzing vormt. Voor de zuidzijde geldt dat er ter plaatse van vindplaats 1 geen resten zijn aangetroffen die aan vindplaats 2 gelinkt kunnen worden en dat daarmee de uiterste zuidelijke begrenzing van het grafveld daarmee is vastgesteld.

2.2 Structuren en sporen

Er worden opnieuw resten van crematiegraven verwacht. Ook kunnen mogelijk nog grafstructuren, zoals kringgreppels en paalstructuren rondom grafheuvels, worden aangetroffen.

3 Doelstelling en vraagstelling

3.1 Doelstelling

Het doel van opgraven is het documenteren van gegevens en veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor de kennisvorming over het verleden. Dit wanneer een behoud van deze resten ter plaatse (in situ) niet mogelijk is.

3.2 Onderzoeksvragen

In de eindrapportage worden de onderzoeksvragen uit het PvE beantwoord. Daarnaast dient antwoord gegeven te worden op onderstaande aanvullende vragen.

Nieuwe onderzoeksvragen opgraving

1. Wat is de verschijningsvorm, omvang, datering en landschappelijke ligging van de begravingen?
2. In welke mate zijn de aangetroffen graven nog intact?
3. Zijn er tendensen in locatiekeuze van nederzettingen en grafveld waar te nemen? Welke vestigingsfactoren spelen een rol?
4. Gaat het om begravingen binnen of buiten een nederzettingsterrein?
5. Wat is de verhouding tussen gave en verstoorde graven (%)?
6. Was is de exacte gebruiksduur van het grafveld? Welke graftypen zijn te onderscheiden? Hoe is de ontwikkeling van het grafveld te duiden in de tijd?
7. Wat kan er over de bevolkingsopbouw (geslacht en leeftijd) worden gezegd?
8. Hoe zijn graven en/of grafveld als territorial marker gebruikt en gedurende welke periodes?
9. Zijn er individuele en meerpersoonsgraven te onderscheiden? Wat valt daaruit af te leiden?
10. Welke graftypen zijn aangetroffen? (urnbegraving, losse crematie, inhumatie e.d. : conform de indeling van Hiddink, type A-F)
11. Welke vormen van bovengrondse 'architectuur' behorend bij de graven zijn aangetroffen? (greppels, kuilen, paalmarkeringen etc.)?
12. Is er sprake van bijgiften? Zo ja, waar bestaan deze uit? Wat kan er op basis hiervan worden gezegd over het grafritueel? En wat over chronologische en/of geografische variatie binnen het grafveld? En wat over de sociaal-economische verhouding?
13. Bevat de onderzijde van de bouwvoor aanwijzingen van funeraire elementen van het grafveld die ooit aanwezig zijn geweest, maar nu zijn opgenomen in het dek?

4 Methoden en technieken

4.1 Strategie

Er wordt in eerste instantie 1.500 m² in het centrale deel van het plangebied opgegraven. Er wordt voorzien dat er drie werkputten kunnen worden aangelegd van 10 bij 50 m, waarbij er van buiten naar binnen wordt gewerkt. Op deze manier wordt er op de meest efficiënte manier met de uit de werkputten afkomstige stort omgegaan.

Indien er binnen het centrale deel van het plangebied nieuwe begravingen worden aangetroffen, dienen ook het noordelijke en zuidelijke deel van het plangebied te worden opgegraven. In totaal gelden dan de volgende oppervlakten:

Deel	Oppervlakte
Centraal	1.500 m ²
Noordelijk	710 m ²
Zuidelijk	467 m ²

Deze manier van opgraven is bij een opgraving in 2016 in Alphen (Nb) zeer efficiënt gebleken om binnen een beperkte hoeveelheid beschikbare ruimte zowel stort kwijt te kunnen als ook de archeologische resten conform PvE te kunnen onderzoeken.

4.2 Methode en technieken opgraving

- alle aangetroffen sporen worden gecoupeerd en afgewerkt, met uitzondering van evident natuurlijke of recente sporen (na 1950);
- (crematie)graven worden getekend in schaal 1:10 (vlak en, in geval van opgraving, coupe);
- crematiegraven worden in hun geheel geborgen om volledig (nat) te worden gezeefd in overleg maar bij voorkeur door de specialist fysische antropologie;
- containers (bijv. - vrijwel - compleet vaatwerk van aardewerk of glas) en/of beenderblokken worden behandeld als monsters. De inhoud van de containers en de beenderblokken dienen via een "micro-opgraving" en/of zeefmethode onder laboratoriumomstandigheden onderzocht te worden. Alleen na overleg met de opdrachtgever en de bevoegde overheid wordt tot "micro-opgraving" en/of zeefmethode overgegaan.

5 Wijzigingen ten opzichte van vastgestelde PvE en oplegvel

In zijn algemeenheid geldt dat voor belangrijke wijzigingen (zie paragraaf 11.2) goedkeuring van de bevoegde overheid vereist is. Waar het wijzigingen betreft ten aanzien van hoeveelheden en aard van vondsten en monsters zal ook de depothouder(/eigenaar vondsten) geïnformeerd moeten worden. In geval van deselectie van vondsten en monsters is, voor zover deselectie niet is toegestaan conform KNA-specificatie PS06, altijd goedkeuring vereist (schriftelijk of per email) van de depothouder(/eigenaar vondsten). Zie KNA-specificatie PS04 voor de reactietermijnen. We adviseren op de tweede dag van het onderzoek een veldoverleg te organiseren waarbij de opdrachtgever, diens archeologisch uitvoerder en de bevoegde overheid en diens adviseur aanwezig zijn.

5.1 Wijzigingen tijdens veldwerk

Als er tijdens het veldwerk nog belangrijke wijzigingen (zie paragraaf 11.2) optreden t.a.v. methodiek en/of strategie van werken, dient dit zo spoedig mogelijk met de bevoegde overheid en opdrachtgever te worden besproken. Wijzigingen ten opzichte van het PvE/dit oplegvel worden gemeld aan de opdrachtgever, maar niet meer ter goedkeuring aan hem voorgelegd. De wijzigingen dienen wel ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag. Eventuele wijzigingen zullen schriftelijk of in een email worden vastgelegd. De wijzigingen dienen ook in het evaluatierapport te worden beschreven.

5.2 Belangrijke wijzigingen

Belangrijke wijzigingen zijn:

- afwijkingen van de archeologische verwachting of het complextype;
- significante afwijkingen van verwachte vondstmateriaal/vondsten (hoeveelheid, soorten materialen, soorten voorwerpen, type conservering);
- wijzigingen in de gehanteerde onderzoeksmethode;
- wijzigingen in de fysieke en/of technische omstandigheden;
- wijzigingen die (de)selectie en/of conservering van vondsten beïnvloeden;
- vastleggen overleg- en evaluatiemomenten.

5.3 Procedure van wijziging na evaluatiefase veldwerk

Als er na de evaluatiefase van het veldwerk nog ingrijpende wijzigingen optreden t.a.v. de vraagstellingen, methodiek van uitwerking, conservering of rapportage, dient dit met de bevoegde overheid, opdrachtgever en, indien van toepassing, depothouder(/eigenaar vondsten) te worden besproken. Wijzigingen worden schriftelijk of in een email vastgelegd.

5.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering

Als er tijdens de fase van uitwerking en conservering nog ingrijpende wijzigingen optreden t.a.v. de vraagstellingen, methodiek van uitwerking, conservering of rapportage, dient dit met de bevoegde overheid, opdrachtgever en, indien van toepassing, depothouder(/eigenaar vondsten) te worden besproken. Wijzigingen worden schriftelijk of in een email vastgelegd.

Literatuur en Bijlagen

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Carmiggelt, A. & P.J.W.M. Schulten, 2002: *Veldhandleiding Archeologie. Archeologie Leidraad 1*. College voor Archeologische Kwaliteit, Zoetermeer.

Schutte, A.H., 2018. *Programma van Eisen Proefsleuvenonderzoek Irenestraat te Zeilberg in de gemeente Deurne*. Econsultancy BV, Swalmen.

Bijlage 1. Lijst met te verwachten aantallen

Onderzoek	Verwachting
Omvang	Verwachte aantal m²
	1.500 m ²
Vondstcategorie	Verwachte aantallen (N)
Aardewerk	25
Bouwmateriaal	5
Metaal (ferro)	2
Metaal (non-ferro)	1
Slakmateriaal	0
Vuursteen	5
Overig natuursteen	5
Glas	5
Menselijk botmateriaal onverbrand	0
Menselijk botmateriaal verbrand	10
Dierlijk botmateriaal onverbrand	0
Dierlijk botmateriaal verbrand	0
Visresten	0
Schelpen	0
Hout	0
Houtskool(monsters)	0
Textiel	0
Leer	0
Submoderne materialen	10
Monstername	Verwachte aantallen (N)
Algemeen biologisch monster (ABM)	5
Algemeen zeefmonster (AZM)	5
Pollen, diatomeeën en andere microfossielen	5
Monsters voor anorganisch chemisch onderzoek	0
Monsters voor micromorfologisch onderzoek	5
Monsters voor luminescentiedatering (OSL)	0
Monsters voor koolstofdatering (¹⁴ C)	2
DNA	0
Dendrochronologisch monster	0

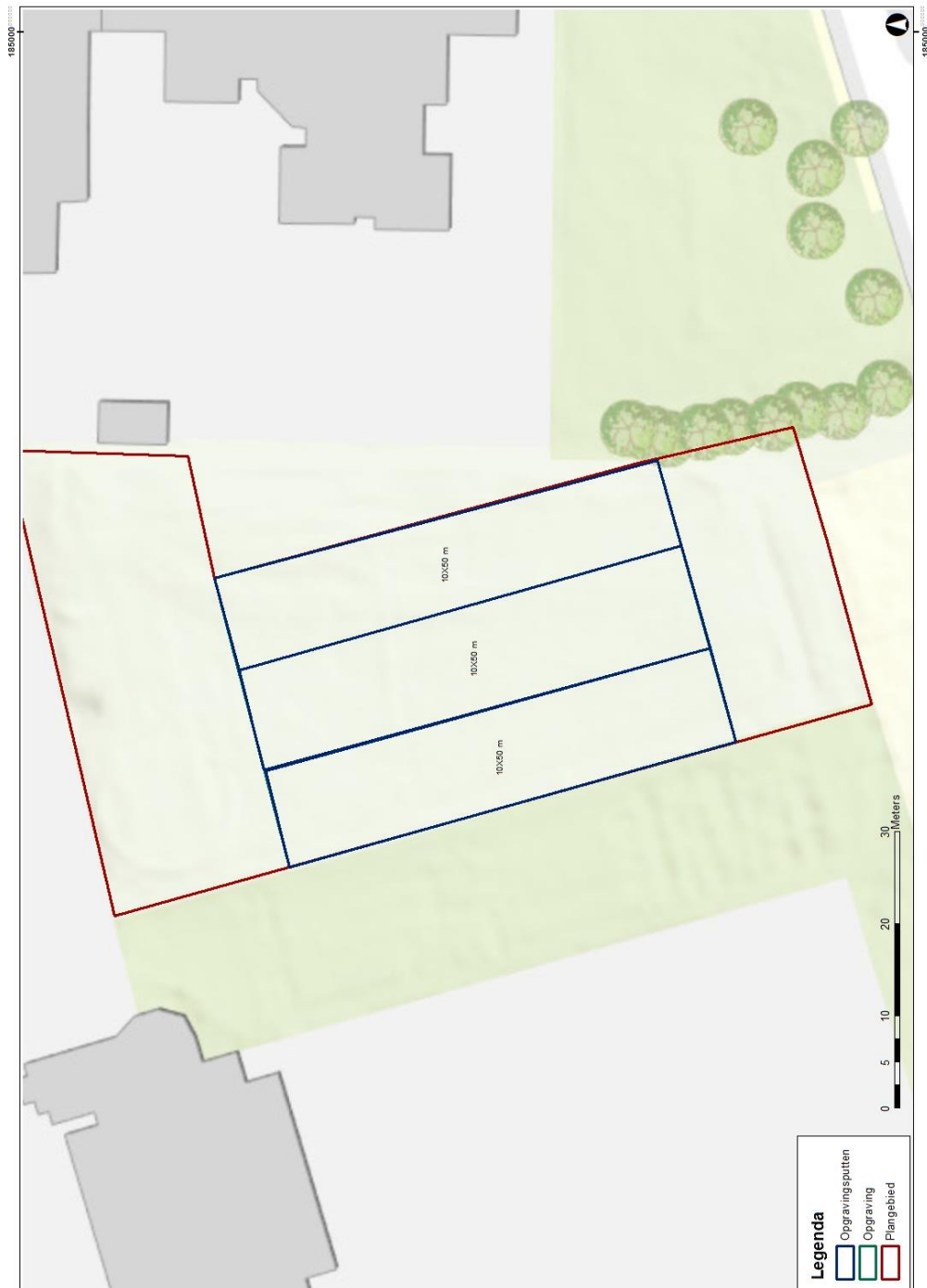
Bijlage 3. Plangebied met in groen de opgravingscontour.



Bijlage 4. Aanwezige crematies



Bijlage 5. Puttenplan



Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T. (0162) 48 70 00
E. hans.koopmanschap@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2018

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Disclaimer

Antea Group aanvaardt op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.